

LIETUVOS RESPUBLIKOS APLINKOS MINISTERIJA

Biudžetinė įstaiga, A. Jakšto g. 4, LT-01105 Vilnius,
tel. 8 626 22 252, el. p. info@am.lt, https://am.lrv.lt.
Duomenys kaupiami ir saugomi Juridinių asmenų registre, kodas 188602370

Pagal adresatų sąrašą

Nr.

I

Nr.

DĖL ĮSTATYMŲ PROJEKTŲ TEIKIMO IŠVADOMS GAUTI

Aplinkos ministerija parengė ir teikia išvadoms gauti Lietuvos Respublikos saugaus eismo automobilių keliais įstatymo Nr. VIII-2043 2, 6, 10 ir 25 straipsnių pakeitimo įstatymo (toliau – SEAKĮ projektas) ir Lietuvos Respublikos aplinkos apsaugos valstybinės kontrolės įstatymo Nr. IX-1005 6¹ ir 12 straipsnių pakeitimo įstatymo projektą (toliau – AAVKĮ projektas) (toliau kartu – Įstatymų projektai).

Įstatymų projektai parengti siekiant sustiprinti motorinių transporto priemonių (toliau – TP) taršos kontrolę kelyje, mažinti jų neigiamą poveikį aplinkai ir eismo saugumui (SEAKĮ projektas), optimizuoti ir efektyviau vykdyti Aplinkos apsaugos departamentui prie Aplinkos ministerijos (toliau – AAD) priskirtas aplinkos apsaugos valstybinės kontrolės funkcijas TP į aplinką išmetamų teršalų kontrolės srityje (AAVKĮ projektas).

Teikiame apibendrintą informaciją apie Įstatymų projektais sprendžiamas problemas, siūlomas jų sprendimo priemones, įgyvendinimą ir kt. Išsami informacija apie Įstatymų projektų parengimo priežastis, tikslus, siūlomus pakeitimus ir kita informacija pateikta aiškinamajame rašte.

Kelių transportas yra oro taršos kietosiomis dalelėmis (toliau – KD), azoto oksidais (toliau – NO_x) ir kitais teršalais, šiltnamio efektą sukeliančiomis dujomis šaltinis. Aplinkos oro tarša (ypač smulkiosios kietosios dalelės KD_{2,5}) Pasaulio sveikatos organizacijos Tarptautinės vėžio tyrimų agentūros paskelbta kancerogenine žmogui, t. y. sukeliančia vėžį. Aplinkos apsaugos agentūros (toliau – Agentūra) duomenimis¹, 2021 m. kelių transporto sektorius išmetė 55 proc. Lietuvoje išmesto NO_x kiekio.

Susisiekimo ministerijos ir Lietuvos techninės apžiūros įmonių asociacijos „Transeksa“ duomenimis, iš pirmo karto praėjusių privalomąją techninę apžiūrą TP kiekis (proc.) pagal klases 2022 m. buvo: M₁ – 49,9; M₂ – 43,8; M₃ – 56,9; N₁ – 52,9; N₂ – 47,3; N₃ – 57,1; 6–10 proc. M₁ ir N₁ klasių² TP neatitiko į aplinką išmetamų teršalų reikalavimų (nustatytas per didelis išmetamųjų dujų dūmingumas, aptiktas eksploatacinių skysčių nuotėkis)³. Taigi, apie pusę ir daugiau TP į privalomąją

¹ Nacionalinės į aplinkos orą išmetamų teršalų apskaitos 2021 m. ataskaita.

² 2023-03-01 šios klasės sudarė 80,82 proc. Lietuvoje įregistruotų TP; VĮ „Regitra“ atviri duomenys: <https://www.regitra.lt/lt/atviri-duomenys>.

³ Reikalavimai patvirtinti LTSA direktoriaus 2022 m. spalio 20 d. įsakymu Nr. 2BE-260 „Dėl Techninių motorinių transporto priemonių ir jų priekabų reikalavimų patvirtinimo“.

techninę apžiūrą atvyksta netvarkingos ir galimai kurį laiką iki apžiūros dalyvauja eisme tokios techninės būklės (apie 10 proc. jų – neleistinai daugiau teršia aplinką). Techniškai netvarkingos eisme dalyvaujančios TP kelia grėsmę eismo saugumui, didina aplinkos užterštumo lygį, kenkia sveikatai, kelia aktyvios ir norinčios gyventi švaresnėje aplinkoje visuomenės susirūpinimą ir nepasitenkinimą. Galimai techniškai netvarkingų TP eksploatavimą Lietuvoje rodo ir 2021 m. Vilniuje atlikto transporto taršos nuotolinio matavimo rezultatai, šio projekto vykdytojų išvardintos galimos taršą lemiančios priežastys (labiausiai teršia autobusai, sunkieji krovininiai automobiliai ir senesni dyzelinu varomi lengvieji automobiliai; rekomenduota stiprinti senų automobilių techninę priežiūrą, nustatyti taršiausias TP ir atlikti jų pakartotinę techninę apžiūrą; informuoti visuomenę, kaip išlaikyti gerą TP būklę; užtikrinti tinkamą TP techninę priežiūrą)¹.

Lietuvoje kelių TP kontrolės sistema sukurta pagal ES reikalavimus – TP techninės būklės atitikties techniniams reikalavimams², kurie apima ir reikalavimus aplinkos taršai riboti, tikrinama privalomosios techninės apžiūros metu³ ir techninių patikrinimų kelyje metu⁴. TP techninės būklės patikrinimus kelyje atliekantys policijos pareigūnai ir Lietuvos transporto saugos administracijos (toliau – LTSA) pareigūnai turi teisę atlikti SEAKĮ įstatyme ir jo įgyvendinamuosiuose teisės aktuose įtvirtintus veiksmus, susijusius su draudimu ar laikinu ribojimu techninių reikalavimų neatitinkančioms TP dalyvauti eisme. ES reikalavimai TP kontrolei keliuose netaikomi M₁ ir N₁ klasių TP.

Lietuvos Respublikos aplinkos apsaugos valstybinės kontrolės įstatyme nustatyta tvarka AAD, vykdydamas aplinkos apsaugos valstybinę kontrolę, už nustatytus TP į aplinkos orą išmetamų teršalų kiekio (TP su benziniais vidaus degimo varikliais) ar išmetamųjų dujų dūmingumo (TP su dyzeliniais varikliais) ribinių dydžių (toliau – taršos reikalavimai)⁵ pažeidimus taiko Lietuvos Respublikos administracinių nusižengimų kodekso (toliau – ANK) 307 straipsnyje ir Lietuvos Respublikos aplinkos apsaugos įstatymo (toliau – AAĮ) 75 straipsnyje numatytas poveikio priemonės (baudas), tačiau neturi įgaliojimų uždrausti ar laikinai apriboti taršos reikalavimus pažeidusių TP dalyvavimą eisme. Todėl neužtikrinamas techniškai netvarkingų, taršos reikalavimų neatitinkančių TP pašalinimas iš eismo. Pažymėtina, kad 2021 m. AAD vykdytų TP taršos kelyje patikrinimų metu nustatyta, kad 10 proc. patikrintų TP neatitiko taršos reikalavimų, t. y. buvo techniškai netvarkingos. Pažymėtina, kad nustačius TP į aplinką išmetamų teršalų neatitiktį taršos reikalavimams privalomosios techninės apžiūros metu, tokiai TP teisė dalyvauti eisme nesuteikiama, kol bus pašalinti neatitikimai lėmę trūkumai.

Atsižvelgiant į tai, kas išdėstyta ir siekiant mažinti eisme dalyvaujančių taršos reikalavimų neatitinkančių TP neigiamą poveikį aplinkai, būtina sudaryti teisinės sąlygas netikėtai TP taršos kontrolei keliuose stiprinti suteikiant papildomų įgaliojimų AAD ir LTSA, riboti taršos reikalavimų neatitinkančių TP dalyvavimą eisme panaikinant privalomosios techninės apžiūros dokumentų

¹https://am.lrv.lt/uploads/am/documents/files/Aplinkos%20oras/OpusRSE_Lithuania-report-2021_Issue03_22-09-2021.pdf.

² Techninių motorinių transporto priemonių ir jų priekabų reikalavimų aprašas, patvirtintas LTSA direktoriaus 2022 m. spalio 20 d. įsakymu Nr. 2BE-260.

³ Privalomosios transporto priemonių techninės apžiūros atlikimo tvarkos aprašas, patvirtintas susisiekimo ministro 2008 m. spalio 24 d. įsakymu Nr. 3-406.

⁴ M₂, M₃, N₂, N₃, O₃, O₄ klasių kelių transporto priemonių ir T_{1b}, T_{2b}, T_{3b}, T_{4.1b}, T_{4.2b}, T_{4.3b}, T₅ kategorijų ratinių traktorių techninių patikrinimų organizavimo Lietuvos Respublikos keliuose taisyklės, patvirtintos Vyriausybės 2005 m. balandžio 13 d. nutarimu Nr. 403.

⁵ Taršos reikalavimai, nustatyti Aplinkos apsaugos normatyviniuose dokumentuose „Automobiliai su benziniais (kibirkštinio uždegimo) varikliais. Anglies monoksidas išmetamosiose dujose. Normos ir matavimo metodai. LAND 14–2015 ir „Automobiliai su dyzeliniais (uždegimo suspaudimu) varikliais. Išmetamųjų dujų dūmingumas. Normos ir matavimo metodai. LAND 15-2015“, patvirtintuose aplinkos ministro 2000 m. kovo 8 d. įsakymu Nr. 89.

galiojimą.

SEAKĮ projektu siūlomi esminiai pakeitimai:

- suteikti AAD įgaliojimus: 1) vykdyti M_1 , M_2 , M_3 , N_1 , N_2 , N_3 klasių TP į aplinką išmetamų teršalų patikrinimus kelyje, nustatant, kad AAD stabdo nurodytų klasių TP ir tikrina jų į aplinką išmetamų teršalų atitiktį Susisiekimo ministerijos ar jos įgalios institucijos tvirtinamuose TP techniniuose reikalavimuose nustatytiems į aplinką išmetamų teršalų reikalavimams ir 2) Susisiekimo ministerijos ar jos įgalios institucijos nustatyta tvarka panaikinti šių klasių TP, kurios neatitinka į aplinką išmetamų teršalų reikalavimų, privalomosios techninės apžiūros dokumentų galiojimą;

- suteikti LTSA papildomus įgaliojimus: 1) vykdyti ir M_1 bei N_1 klasių TP į aplinką išmetamų teršalų patikrinimus kelyje, nustatant, kad LTSA stabdo nurodytų klasių TP ir tikrina jų į aplinką išmetamų teršalų atitiktį Susisiekimo ministerijos ar jos įgalios institucijos tvirtinamuose TP techniniuose reikalavimuose nustatytiems į aplinką išmetamų teršalų reikalavimams ir 2) Susisiekimo ministerijos ar jos įgalios institucijos nustatyta tvarka panaikinti šių klasių TP, kurios neatitinka į aplinką išmetamų teršalų reikalavimų, privalomosios techninės apžiūros dokumentų galiojimą;

- sudaryti teises sąlygas Susisiekimo ministerijai arba jos įgalios institucijoms nustatyti, kad į sąrašą trūkumų, kuriuos nustačius panaikinamas motorinių TP ir (ar) priekabų privalomosios techninės apžiūros dokumentų galiojimas, būtų įrašyti ir TP į aplinką išmetamų teršalų reikalavimų pažeidimai;

- siekiant teisinio aiškumo TP savininkams ir TP tikrinantiems pareigūnams dėl motorinėms TP ir jų priekaboms taikomų reikalavimų, siūloma patikslinti SEAKĮ, įrašant, kad motorinės TP ir jų priekabos turi atitikti techninius motorinių transporto priemonių ir jų priekabų reikalavimus, tvirtinamus Susisiekimo ministerijos arba jos įgalios institucijos;

- patikslinti terminų „didelis transporto priemonės trūkumas“, „nedidelis transporto priemonės trūkumas“ ir „pavojaingas transporto priemonės trūkumas“ apibrėžtis neapsiribojant išvardytų TP trūkumų nustatymą ir taikymą reglamentuojančių SEAKĮ įgyvendinamųjų teisės aktų¹ taikymu tik techninio patikrinimo kelyje arba privalomosios TP techninės apžiūros metu, sudarant teises sąlygas minėtus teisės aktus taikyti ir AAD vykdomos TP taršos kontrolės metu².

AVVKĮ projektu siekiama optimizuoti ir efektyviau vykdyti aplinkos apsaugos valstybinę kontrolę – suteikti teisę aplinkos apsaugos valstybinės kontrolės pareigūnams (toliau – AAD pareigūnai) be Aplinkos apsaugos agentūros (toliau – Agentūra) darbuotojų tikrinti TP atitiktį į aplinką išmetamų teršalų reikalavimams.

Tikrinant TP atitiktį į aplinką išmetamų teršalų reikalavimams, tikrinamų parametrų, pvz., anglies monoksido (CO) kiekis TP išmetamosiose dujose, rezultatai gaunami atlikus matavimus vietoje pagal prietaisų rodmenis ir šiuos matavimus galėtų atlikti AAD pareigūnai. Tačiau AAVKĮ 6¹ straipsnio 2 dalyje nustatyta, kad į aplinką patenkančių teršalų tyrimus ir matavimus aplinkos apsaugos valstybinės kontrolės tikslais AAD pavedimu atlieka Agentūra. Atsižvelgiant į tai, vykdant aplinkos apsaugos valstybinę kontrolę kelyje, kai atliekama TP išmetamų teršalų kontrolė, su AAD pareigūnais turi dalyvauti ir Agentūros darbuotojai.

¹ LTSA direktoriaus 2022 m. spalio 20 d. įsakymu Nr. 2BE-260 patvirtinti – Techninių motorinių TP ir jų priekabų reikalavimų aprašas, Techninių motorinių TP ir jų priekabų reikalavimų sąrašas, Techninių motorinių TP ir jų priekabų tikrinimo pozicijų ir trūkumų vertinimo kriterijų sąrašas.

² Priėmus SEAKĮ projektą, AAD pareigūnai TP taršos patikrinimus vykdys vadovaudamiesi SEAKĮ įgyvendinamaisiais teisės aktais, patvirtintais LTSA direktoriaus 2022 m. spalio 20 d. įsakymu Nr. 2BE-260, - Techninių motorinių TP ir jų priekabų reikalavimų aprašu, Techninių motorinių TP ir jų priekabų tikrinimo pozicijų ir trūkumų vertinimo kriterijų sąrašu.

AAVKĮ projektu siūlomi pakeitimai:

- numatyti, kad aplinkos ministro nustatytais atvejais ir būdais, operatyvius į aplinką patenkančių teršalų ir jų paveiktos aplinkos matavimus vietoje turi teisę atlikti AAD pareigūnai;
- numatyti, kad AAD pareigūnai, siekdami užkirsti kelią aplinkos apsaugos įstatymų pažeidimams, turi teisę sustabdyti TP apžiūrėti ją, atlikti TP į aplinką išmetamų teršalų kontrolę, kitus įstatymuose nustatytus aplinkos apsaugos valstybinės kontrolės veiksmus.

Priėmus AVVKĮ projektą, pažeidimai bus fiksuojami operatyviau, bus sudarytos galimybės efektyviau vykdyti TP taršos kontrolę, nes atliekant matavimus vietoje ar vykdant TP taršos kontrolę nereikės kviesti kitų institucijų darbuotojų.

Priėmus Įstatymų projektus, AAD ir LTSA reikės pasiruošti jų nuostatų įgyvendinimui. AAD ir LTSA duomenimis, tam reikės lėšų:

- AAD funkcijai – savarankiškai stabdyti ir tikrinti M₁, M₂, M₃, N₁, N₂, N₃ klasių TP į aplinką išmetamų teršalų atitiktį nustatytiems techniniams reikalavimams – vykdyti reikės resursų: keturios valstybės tarnautojų pareigybės, kurioms išlaikyti kasmet reikės apie 100 000 eurų, išlaidos įrangai ir jos priežiūrai (pirmaisiais metais) 75 500 eurų. 2024 m. funkcijai vykdyti reikia numatyti 175 500 eurų biudžeto lėšų;

- LTSA naujai funkcijai – stabdyti ir tikrinti M₁, N₁ klasių TP į aplinką išmetamų teršalų atitiktį nustatytiems techniniams reikalavimams – vykdyti, preliminariniu LTSA vertinimu reikia resursų: trys valstybės tarnautojų pareigybės (1 patikrinimų ekipažui sudaryti), kurioms išlaikyti pirmaisiais vykdymo metais reikės 88 000 eurų, vėlesniais metais – 76 000 eurų. Vertinime nenurodytos lėšos įrangai įsigyti, pareigybių skaičius pagrįstas poreikiu sudaryti bent 1 patikrinimų ekipažą, atsižvelgiant į tai, kad šiame etape nežinomas patikrinimų mastas, tikrintinų techninės būklės parametrų kiekis ir būdas. 2024 m. funkcijai vykdyti reikia numatyti 88 000 eurų biudžeto lėšų.

Įstatymų projektai neprieštarauja Aštuonioliktosios Lietuvos Respublikos Vyriausybės programai, kuriai pritarta Lietuvos Respublikos Seimo 2020 m. gruodžio 11 d. nutarimu Nr. XIV-72 „Dėl Aštuonioliktosios Lietuvos Respublikos Vyriausybės programos“.

SEAKĮ projekte tikslinamos terminų („didelis transporto priemonės trūkumas“, „nedidelis transporto priemonės trūkumas“ ir „pavojingas transporto priemonės trūkumas“) apibrėžtys ir kt. nuostatos susijusios su direktyvos [2014/47/ES](#)¹ ir direktyvos [2014/45/ES](#)² nuostatų įgyvendinimu. SEAKĮ projekto atitiktis nurodytų direktyvų nuostatomis pateikta atitikties lentelėse.

Įstatymų projektai nenotifikuotini Europos Komisijai pagal Informacijos apie techninius reglamentus ir atitikties įvertinimo procedūras teikimo taisykles, patvirtintas Lietuvos Respublikos Vyriausybės 1999 m. gegužės 20 d. nutarimu Nr. 617 „Dėl Informacijos apie techninius reglamentus ir atitikties įvertinimo procedūras teikimo taisyklių patvirtinimo“.

Vadovaujantis Numatomo teisinio reguliavimo poveikio vertinimo metodikos, patvirtintos Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2003 m. vasario 26 d. nutarimu Nr. 276 „Dėl Numatomo teisinio reguliavimo poveikio vertinimo metodikos patvirtinimo“, 4 punktu, AAVKĮ projektui numatomo teisinio reguliavimo poveikio vertinimas neatliekamas. SEAKĮ projekto numatomo teisinio reguliavimo poveikio vertinimo pažyma pridedama.

¹ 2014 m. balandžio 3 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyva 2014/47/ES dėl Sąjungoje važinėjančių komercinių transporto priemonių techninio patikrinimo kelyje, kuria panaikinama Direktyva 2000/30/EB, su paskutiniais pakeitimais, padarytais 2021 m. birželio 29 d. Komisijos deleguotąja direktyva (ES) 2021/1716.

² 2014 m. balandžio 3 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyva 2014/45/ES dėl motorinių transporto priemonių ir jų priekabų periodinės techninės apžiūros, kuria panaikinama Direktyva 2009/40/EB.

Įstatymų projektams Aplinkos ministerijoje atliktas antikorupcinis vertinimas: antikorupciniu požiūriu rizikingų nuostatų nenustatyta.

Įstatymų projektams įtraukti į teisės sistemą kitų teisės aktų priimti nereikės.

SEAKĮ projekte tikslinamos terminų „didelis transporto priemonės trūkumas“, „nedidelis transporto priemonės trūkumas“ ir „pavoingas transporto priemonės trūkumas“ apibrėžtys bus suderintos su Valstybine lietuvių kalbos komisija Lietuvos Respublikos terminų banko įstatymo ir jo įgyvendinamųjų teisės aktų nustatyta tvarka suderinus šį projektą su suinteresuotomis institucijomis.

Konsultacijų su visuomene nebuvo ir jos neplanuojamos.

Įstatymų projektuose nereglamentuojamas asmens duomenų naudojimas.

Įstatymų projektai skelbiami Lietuvos Respublikos Seimo kanceliarijos teisės aktų informacinėje sistemoje (TAIS).

Išvadą dėl Įstatymų projektų prašome pateikti per 10 darbo dienų nuo jų paskelbimo TAIS. Per nurodytą terminą negavę pastabų ir pasiūlymų, laikysime, kad Įstatymų projektams pritariate.

SEAKĮ projektą parengė Aplinkos ministerijos Taršos prevencijos politikos grupės (vadovas – Vitalijus Auglys, mob. 8 686 46 087, el. p. vitalijus.auglys@am.lt) vyriausioji specialistė Renata Gagienė (mob. 8 695 41 940, el. p. renata.gagiene@am.lt), AAVKĮ projektą – Aplinkos ministerijos Aplinkos apsaugos politikos įgyvendinimo koordinavimo grupės (vadovas – Raimondas Sakalauskas, mob. 8 686 00 052, el. p. raimondas.sakalauskas@am.lt) vyresnioji patarėja Aušra Palubinskiene (mob. 8 695 17 282, el. p. aušra.palubinskiene@am.lt).

PRIDEDAMA:

1. SEAKĮ projektas, 2 lapai.
2. SEAKĮ projekto lyginamasis variantas, 3 lapai.
3. AAVKĮ projektas, 1 lapas.
4. AAVKĮ projekto lyginamasis variantas, 1 lapas.
5. Lietuvos Respublikos Vyriausybės nutarimo projektas, 1 lapas.
6. Aiškinamasis raštas, 8 lapai.
7. SEAKĮ projekto numatomo teisinio reguliavimo poveikio vertinimo pažyma, 2 lapai.
8. SEAKĮ projekto antikorupcinio vertinimo pažymos (2023-04-07 Nr. D15-585) el. nuorašas, 9 lapai.
9. AAVKĮ projekto antikorupcinio vertinimo pažymos (2023-04-07 Nr. D15-) el. nuorašas, 7 lapai.
10. Direktyvos [2014/47/ES](#) atitikties lentelė, 3 lapai.
11. Direktyvos [2014/45/ES](#) atitikties lentelė, 3 lapai.

Aplinkos viceministras

Danas Augutis

R. Gagienė, mob. 8 695 41940, el. p. renata.gagiene@am.lt

A. Palubinskienė, mob. 8 695 17 282, el. p. ausra.palubinskiene@am.lt